

Публікацію здійснено за фінансової підтримки
Європейського Союзу наданої в рамках проєкту
«Право-Justice» та проєкту «CONSENT»,
що реалізується Українською академією медіації.

МЕДІАЦІЯ ТА УНІВЕРСИТЕТИ 1.0.

МЕДІАЦІЯ ТА УНІВЕРСИТЕТИ 1.0.

матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

для науковців, аспірантів, студентів закладів вищої освіти
та науково-дослідних установ, а також для практиків,
які займаються науковими дослідженнями
у сфері медіації

15 листопада 2024 рік

Міжнародна науково-практична конференція

**МЕДІАЦІЯ & УНІВЕРСИТЕТИ
1.0.**

15 листопада 2024 року

offline/online

м. Чернівці

УДК 316.775.3+378.091](477)(082)
М70

М70 Медіація & Університети 1.0: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (15 листопада 2024р., Чернівці)/редкол.: Амелічева Л., Гаврилюк Р., Горецька Х., Романадзе Л. та ін. – Чернівці: 2024. 520 с.

ISBN 978-617-8442-07-1

До збірника увійшли матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Медіація & Університети 1.0” (Чернівці, 15 листопада 2024 р.). Редколегія не несе відповідальності за науковий зміст і виклад матеріалів, що були подані у рукописах.

Автори, які подали матеріали для публікації, погоджуються з такими положеннями:

*відповідальність за достовірність поданої інформації в своїй роботі несе автор;
автори зберігають за собою всі авторські права і одночасно надають збірнику право першої публікації, що дозволяє поширювати даний матеріал із зазначенням авторства та первинної публікації в даному збірнику.*

Конференція та друк матеріалів конференції здійснювалися за фінансової підтримки Європейського Союзу наданої в рамках проекту «Право-Justice» та проекту «CONSENT», що реалізується Українською академією медіації.

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНІ СЛОВА	18
ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ	
МЕДІАЦІЯ & УНІВЕРСИТЕТИ: ВІД ІДЕЇ ДО РЕЗУЛЬТАТУ	29
Багінський А.В. Освітня програма “Врегулювання конфліктів та медіація” – інноваційний підхід у реагуванні на запити українського суспільства	29
Карпова О.М., Сєдашова О.А. Досвід реалізації програми магістр медіації та вирішення конфліктів в бізнес школі КРОК	31
Гаврилюк Р.О., Пацурківський П.С. Медіація як елемент нової культури університету	37
Пархоменко О.С., Квітка Ю.М. Медіація та миробудування: науково-практичний досвід Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна	43
Крестовська Н.М., Романадзе Л.Д. Інтеграція медіації в університетську освіту: досвід Української академії медіації у створенні навчально-методичного комплексу для правників	49
ПАНЕЛЬ 1. Компетентності у сфері медіації як сучасний елемент міждисциплінарного підходу при підготовці майбутніх клієнтоорієнтованих фахівців (правників, психологів, менеджерів, соціальних працівників тощо)	53
Абрамова А.О. Стратегії та техніки медіації в роботі психолога	53
Андрєєва Я.Ф. Компетенції у сфері медіації в освіті майбутніх психологів: фідбек	56
Бажан Т.О. Медіаційні компетентності в підготовці ІТ-спеціалістів для командної роботи та комфортного робочого середовища	60
Біла А.В. Медіація в адвокатській практиці: етичні імперативи, ефективність та переваги для захисту інтересів клієнтів	63
Біла А.В., Карпушкіна А.Г. Розвиток медіаційних компетентностей для правників: значення «м'яких» навичок (soft skills) у юридичній професії	66
Білокурська О.В. Медіація як альтернативний підхід до розв'язання конфліктів конституційного характеру	70
Білоус Ю.Д. Медіація як складова комунікативної компетентності у підготовці правників	73
Бондаренко К. С. Правові та психологічні аспекти процедури медіації в Україні	76

ПАНЕЛЬ 2. Роль університетських спільнот у розвитку та поширенні медіації та її цінностей. Практичний ракурс медіації ...	305
Адамович О.В., Кучер А.О. Міжнародний досвід у розвитку медіації в університетських юридичних клініках	305
Біла А. В., Шабельник В. Б. Співпраця юридичних клінік із професійними медіаторами та юридичними організаціями для покращення професійної підготовки здобувачів спеціальності 081 «Право»	310
Бужинська С.М., Губанова О.В. Роль локус контролю особистості у вирішенні конфліктних ситуацій у студентському середовищі шляхом медіації	314
Бурдельна С.С. Юридичні клініки як середовище для розвитку soft skills у студентів через практику медіації	317
Буряченко В.А., Буряченко Н.О. Медіація в освітньому середовищі: специфіка роботи з викладачами, студентами та адміністративним персоналом	321
Ванончіні Ф. Безсилля медіатора	325
Водонос В.В. Peer-to-peer як інноваційна модель розвитку та популяризації медіації в університетському середовищі	333
Герасимова К.В. Роль медіаційної практики під час навчального процесу у формуванні професійних навичок правника	336
Голинська М.І. Модернізація освітнього середовища через впровадження медіаційних служб	340
Головко О.М. Медіаційне застереження в угодах про використання онлайн-платформ: на прикладі OnlyFans	343
Головчук Ю.О. Менеджмент конфліктів у закладах охорони здоров'я	348
Гоц-Яковлева О.В. Медіація в університетах: інструмент вирішення конфліктів в освітньому середовищі	352
Донєва П.О. Актуальні проблеми діяльності юридичних клінік на території України	354
Завадська У.О. Юридичні клініки як платформи навчання медіаційним навичкам для студентів-правників	358
Калініна Н.В. Перемовини як базова компетенція керівника: як зробити її частиною ДНК компанії?	362
Карпенко Р. В. Юридичні клініки України як одне з провідних місць стажування здобувачів вищої освіти: актуальні питання	367
Карп'юк А.М. Участь студентів у процесі медіації в освітніх установах	370

Козак К.Б., Кашкано М.А. Медіація як інструмент вирішення трудових спорів у закладах вищої освіти	373
Короленко В.Л. Вирішення конфліктів серед молоді за допомоги медіації	378
Крайній П.І. Медіація у діяльності консультативно-дорадчих органів в Україні	381
Крутько Г., Бабак Є. Медіація: поняття та форми вирішення конфліктів	385
Лата Н.Ф. Особливості застосування медіації у діяльності юридичних клінік	388
Литвиненко В. М., Попович А. С. Поняття і значення юридичних клінік	391
Литвиненко О.Я. Медіаційні практики в університеті: імплементація у студентських групах та організаціях	395
Ломжець Ю. В., Амелічева Л. П. Медіація та юридичні клініки: синергія для розвитку суспільства та студентів	399
Лукіяч Д.А. Впровадження медіації в навчальних закладах для протидії булінгу	404
Мазуренко С. В., Галупова Л. І. Роль медіації у врегулюванні конфліктів у сфері креативних індустрій: правовий аспект	408
Малій Ю. Є. Онлайн медіація в Україні: переваги, недоліки та перспективи розвитку	412
Микитюк В.О., Картавих В. В. Правова компетентність медіатора як основа успішного вирішення конфліктів	417
Моржевска Т.С. Часова компетентність медіатора	420
Найда І.В., Зіньова О.С. Роль юридичної клініки у формуванні компетентностей медіації правників	424
Нестеренко Л.Б. Університетські спільноти як основа системного підходу до формування культури налагодження порозуміння за допомогою медіації	427
Нечай А.А. Медіація для медіаторів: виклики професії сьогодні	433
Оглу Р.В. Досвід США у сфері запровадження та використання медіації	437
Орел В. А. Медіація як інструмент врегулювання конфліктів студентським омбудсменом	442
Паскар А.Л. Соціальна функція юридичних клінік у сприянні доступу до медіації	447

**MEDIATION AS A TOOL FOR CONFLICT RESOLUTION
BY THE STUDENT'S OMBUDSMAN**

**МЕДІАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ
СТУДЕНТСЬКИМ ОМБУДСМЕНОМ**

Orel V. A.

*Senior Lecturer at a higher education institution, Department of Law,
student's ombudsman
Poltava University of Economics and Trade
Poltava, Ukraine*

Орел В. А.

*старший викладач закладу вищої освіти, кафедра правознавства,
студентський омбудсмен
Полтавський університет економіки і торгівлі
м. Полтава, Україна
ORCID ID: 0000-0002-1474-1614
e-mail: saloviktoriya@gmail.com*

У сучасному світі ефективне вирішення конфліктів є важливим інструментом підтримки здорової атмосфери в закладах вищої освіти. Конфлікти між учасниками освітнього процесу можуть стати серйозною перешкодою для забезпечення його якості.

Воєнний стан створює складні умови для життя та навчання, і студентський омбудсмен у цей час відіграє важливу роль у забезпеченні прав та інтересів студентського співтовариства. Посада студентського омбудсмена (далі – СО) є відносно новою в українських вишах, покликана забезпечити захист прав здобувачів вищої освіти та допомогу у врегулюванні конфліктів. Сьогодні СО також виконує функцію медіатора, допомагаючи студентам та іншим учасникам освітнього процесу знайти спільну мову.

Цікавим видається зарубіжний досвід впровадження посади СО в закладах вищої освіти. На одному з найновіших факультетів Карлового університету (*Charles University*) – факультеті соціальних наук (Прага, Чехія) – СО виконує роль захисника прав студентів, забезпечуючи швидке та ефективне вирішення широкого спектра проблем, з якими стикаються студенти, і сприяючи створенню колегіальної атмосфери на факультеті [1]. СО вживає заходів у випадках неетичної чи непрофесійної поведінки у ставленні до студентів факультету з боку працівників,

а також у випадках дискримінації, жорстокого поводження чи будь-якої іншої форми невідповідної поведінки. У рамках навчання та діяльності студента в академічній спільноті студент або співробітник факультету має право звернутися до СО. Останній не є експертом у вирішенні суперечок і проблем в силу своєї посади, але стає ним у випадках, коли він або вона разом з іншими органами факультету намагаються вирішити широко визначені проблеми. СО виконує функції посередника, учасника переговорів, радника та ініціатора. Офіс омбудсмена є допоміжним підрозділом, який доповнює існуючу структуру факультету та університету [2].

У Лісабонській школі економіки та менеджменту (*Lisbon School of Economics and Management*) (Лісабон, Португалія) СО відповідає за вислуховування студентів і посередництво між різними групами академічного середовища – адміністрацією, науковим і викладацьким складом. Його роль полягає в тому, щоб уважно сприймати потреби студентів, знаходити можливі рішення, надавати рекомендації та виступати медіатором у конфліктних ситуаціях [3].

Йозеф Лейденфрост (*Josef Leidenfrost*), президент ЕНОНЕ (*European Network of Ombuds in Higher Education*) з 2019 по 2023 рік, у своїй науковій статті визначає медіацію СО як основний внутрішній двофункціональний інструмент для врегулювання конфліктів у закладах вищої освіти. Використання зовнішніх посередницьких послуг залишається незначним. Коли виникає конфлікт, омбудсмен виступає як ключовий гравець і використовує медіацію як інструмент [4].

У іншій статті Карлосом-Марія Альковером (*Carlos-Maria Alcover*) запропоновано модель умовного втручання в процеси посередництва, сформульовану в трьох вимірах: а) рівень балансу або симетрії влади між залученими сторонами; б) передбачувана часова перспектива відносин між ними; в) рівень формалізації процесу медіації [5].

Єва Гмуржинська (*Ewa Gmurzyńska*), дослідниця Варшавського університету (*University of Warsaw*) (*Варшава, Польська республіка*), здійснювала опитування польських СО, результати якого опубліковані у статті «The nature and role of academic ombudsman at the Polish higher education institutions» [6]. Опитані авторкою СО майже однотайно заявили, що вирішення спорів є їхньою основною сферою діяльності. Один із них наголосив, що це – сутність його роботи, і зазначив, що вважає вирішення та послаблення конфліктів у своєму університеті своєю місією.

Інший СО повідомив, що врегулювання спорів займає до 90 відсотків його часу, тоді як інша СО зауважила, що після освітньої діяльності це було її найважливішим завданням в університеті. Відповідаючи на питання про медіацію, більшість СО висловили велике захоплення цим методом, зазначивши, наприклад, що «медіація творить чудеса» або «я не очікував(ла), що цей метод принесе такі неймовірні результати». Їхні відповіді демонструють впевненість в ефективності медіації у вирішенні академічних спорів [6].

Розуміння медіації омбудсменами досить узгоджене, і найчастіше в академічному контексті вони сприймають її як неформальну розмову з залученням сторін. Вони підкреслюють, що це не класична і формальна медіація, яка розуміється як процедура, що регулюється певними правилами і завершується письмовою угодою. Двоє СО висловили думку, що університетська медіація має розглядатися як елемент відновного правосуддя, особливо враховуючи, що в одному з університетів вона застосовується у межах дисциплінарного провадження. Більшість СО вирішують конфлікти, використовуючи метод, який вони описують як «неформальну медіацію», «фасилітацію», «об'єднання сторін і розмова» або «не стовідсоткову медіацію». Багато СО вказали, що вони не проводять «формальну медіацію», хоча кілька з них зазначили, що розглядають таку можливість у майбутньому, особливо у випадках, коли медіація є невід'ємною частиною їхніх обов'язків. Троє СО професійно підготовлені для проведення медіації, оскільки пройшли відповідне навчання та практику, і ці СО проводять медіацію в академічному середовищі. Інші заявили, що через відсутність формальної підготовки вони не відчувають себе компетентними для проведення формальної медіації, і коли виникає необхідність у медіації, вони передають справу професійному медіатору. Двоє СО висловили думку, що через їхню залученість у справу або відносно високу позицію в структурі університету вони потенційно втрачають неупередженість і нейтральність як медіатори, що може створювати проблеми під час проведення медіації [6].

Звернімося до вітчизняного досвіду діяльності СО. Таку посаду в Україні вперше запроваджено в 2018 році у Полтавському університеті економіки і торгівлі (далі – ПУЕТ) [7].

СО ПУЕТ є посадовою особою, яка здійснює нагляд за дотриманням прав, свобод та законних інтересів студентів учасників освітнього процесу ПУЕТ, захист їх прав, свобод та законних інтересів в межах своїх повноважень на постійній основі. Метою діяльності студентського омбудсмена є захист прав та інтересів студентів [8].

СО виконує представницьку, превентивну, дорадчу, інформаційну, захисну функції Серед обов'язків СО є виконання функцій медіатора при вирішенні конфліктів та непорозумінь здобувачів вищої освіти між собою та з іншими учасниками освітнього процесу в ПУЕТ [8].

Згідно із законом України «Про медіацію», медіація проводиться за взаємною згодою сторін відповідно до принципів добровільності, конфіденційності, незалежності та нейтральності, неупередженості медіатора, самовизначення та рівності прав сторін медіації [9].

Відповідно, СО ПУЕТ здійснює свою діяльність на основі принципів гуманізму, законності, справедливості, неупередженості, незалежності, доступності, транспарентності, недоторканності особистого життя осіб і конфіденційності відомостей про них [8]. СО ПУЕТ виступає нейтральною стороною в конфлікті, яка уважно вислуховує обидві сторони, аналізує ситуацію і пропонує способи врегулювання конфлікту без формального судового чи дисциплінарного втручання.

Стратегічні напрями діяльності та розвитку офісу СО Полтавського університету економіки і торгівлі в умовах воєнного стану детальніше описано в окремій статті авторки [10].

Отже, СО виступає як представник і захисник студентського співтовариства, допомагаючи забезпечити максимальну безпеку та комфорт під час навчання в університеті. Його робота спрямована на збереження основних цінностей освіти та підтримку учасників освітнього процесу. Однією з важливих функцій СО є медіація, адже він може допомогти вирішити конфліктні ситуації шляхом ведення переговорів між сторонами, забезпечуючи конструктивний діалог та пошук компромісів.

Література:

1. FSV UK Student Ombudspeople. Faculty of Social Sciences of the Charles University: веб сайт. URL: <https://fsv.cuni.cz/en/study/fsv-uk-student-ombudspeople> (дата звернення: 01.11.2024).
2. Faculty of Social Sciences of the Charles University. Approved by the AS FSV UK in Prague, June 13, 2023. URL: https://fsv.cuni.cz/sites/default/files/download/1_col_download_block/2023/09/Student%20Ombudsmen_FSVUK.pdf (дата звернення: 01.11.2024).
3. Student Ombudsman. Lisbon School of Economics and Management: веб сайт. URL: <https://www.iseg.ulisboa.pt/en/study/student-services/student-ombudsman/> (дата звернення: 01.11.2024).

4. Josef Leidenfrost, ‘Conflict resolution at universities: Ombudsman mediation as a tool?’, *Perspective/Focus*, February 2015, pp.101-106. URL: https://www.theioi.org/downloads/9p76t/PM_2-15_Leidenfrost_German_to_English.pdf.
5. Alcover C-M. Ombudsing in Higher Education: A Contingent Model for Mediation in University Dispute Resolution Processes. *The Spanish journal of psychology*. 2009;12(1):275-287. doi:10.1017/S1138741600001682.
6. Gmurzyńska, E., 2022. THE NATURE AND ROLE OF ACADEMIC OMBUDSMAN AT THE POLISH HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS. *Studia Iuridica*, vol. 95, pp. 150-197. <https://doi.org/https://doi.org/10.31338/2544-3135.si.2022-95.10>.
7. Освітній омбудсмен запрошує до співпраці студентських омбудсменів. Освітній омбудсмен України: веб-сайт. URL: <https://eo.gov.ua/osvitniy-ombudsmen-zaproshuie-do-spivpratsi-studentskykh-ombudsmeniv/2021/05/11> (дата звернення: 01.11.2024).
8. Положення про студентського омбудсмена Полтавського університету економіки і торгівлі від 30 червня 2023 року. Полтавський університет економіки і торгівлі: веб-сайт. URL: <http://puet.edu.ua/other-divisions/studentskyj-ombudsmen-upovnovazhenyj-z-prav-studentiv-puet> (дата звернення: 04.11.2024).
9. Про медіацію: Закон України від 16 листопада 2021 р. № 1875-IX. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20>.
10. Орел, В. 2023. Стратегічні напрями діяльності та розвитку офісу студентського омбудсмена Полтавського університету економіки і торгівлі в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*, (4 (110), 123-127. <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2023-4-18>. URL: <http://puet.poltava.ua/index.php/economics/article/view/226>.